

Клімук Володимир Володимирович,

*магістр освітніх наук,
викладач кафедри германської філології
Українського гуманітарного інституту
orcid.org/0000-0002-9260-2556
mr.klimuk.ua@gmail.com*

Клімук Ольга Сергіївна,

*магістр філології,
викладач кафедри германської філології
Українського гуманітарного інституту
orcid.org/0000-0001-6741-9648
olhasadlovska@gmail.com*

Рябець Анастасія Романівна,

*студентка спеціальності 035 «Філологія»
Українського гуманітарного інституту
orcid.org/0009-0000-2916-2407
a.riabets@ugi.edu.ua*

ВПЛИВ КНИЖОК ДЕТЕКТИВНОГО ЖАНРУ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

У статті досліджується вплив детективних романів на особистісний розвиток та встановлюється зв'язок між читанням детективного жанру та особливостями розвитку особистості. Дослідження дає визначення терміна «детектив», а також окреслює особливості походження та характерні риси цього жанру літератури. У статті також детально пояснюється унікальність жанру, зокрема типові сюжетні елементи, структура та характеристики персонажів. Аналізуються основні закони детективних сюжетів, такі як закон паркування, закон очікування, закон бібліотек, та їхній вплив на читача. Показано, як ці закони використовуються в детективній літературі для створення напруженості, посилення інтриги та забезпечення невизначеності. У дослідженні проаналізовано різні прийоми, що використовуються в детективній літературі, такі як розгадування таємниць, логічне мислення, дедукція та аналіз доказів. Було вивчено вплив цих методів на критичне мислення, логічне мислення та розвиток уяви читачів. Крім того, у межах роботи над розвідкою було досліджено вплив детективного жанру на розвиток когнітивних функцій людини, таких як сприйняття та обробка інформації, увага та концентрація, мовленнєва пам'ять та мовлення. Аналіз показав, що читання детективів підвищує креативність, розвиває критичне мислення та покращує соціальний інтелект. Дослідження також вивчило вплив детективних романів на психічне здоров'я читачів. Таким чином, дослідження підтвердило, що детективи позитивно впливають на розвиток особистості, сприяють розвитку різних когнітивних процесів та покращують психічне здоров'я читачів. Детективний жанр досліджується з точки зору порівняння британської та української культурних традицій. Значна увага дослідження приділяється вивченню впливу детективного жанру на мислення читача. Зокрема, досліджено, які елементи детективного жанру мають позитивний вплив на психіку читачів, як-от: цікаві сюжети, несподівані події, загадки та головоломки, а які – негативний, як-от: насильство, знущання та жорстокість. Результати цього дослідження можуть бути корисними для письменників, адже допомагають краще зрозуміти ставлення людей до детективного жанру та передумови того, що читацька аудиторія позитивно сприйме твір. Крім того, дослідження допоможе читачам краще підбирати літературу для особистого читання, зокрема, у статті можна ознайомитися із порадами про те, як отримати максимальну користь від читання детективів та кому варто утриматися від літератури такого стилю.

Ключові слова: детектив, закони детективної фабули, детективний жанр, розвиток особистості.

Klimuk Volodymyr,
*Master of Educational Sciences,
Lecturer at the Department of Germanic Philology
Ukrainian Institute of Arts and Sciences
orcid.org/0000-0002-9260-2556
mr.klimuk.ua@gmail.com*

Klimuk Olga,
*Master of Philology,
Lecturer at the Department of Germanic Philology
Ukrainian Institute of Arts and Sciences
orcid.org/0000-0001-6741-9648
olhasadlovska@gmail.com*

Riabets Anastasia,
*Student of Specialty 035 "Philology"
Ukrainian Institute of Arts and Sciences
orcid.org/0009-0000-2916-2407
a.riabets@ugi.edu.ua*

INFLUENCE OF DETECTIVE BOOKS ON PERSONALITY DEVELOPMENT

The article examines the influence of detective novels on personal development and establishes the connection between reading the detective genre and the features of personality development. The study defines the term "detective", as well as outlines the peculiarities of the origin and characteristic features of this genre of literature. The article also explains in detail the uniqueness of the genre, including typical plot elements, structure and character characteristics. The main laws of detective stories are analyzed, such as the law of parking, the law of waiting, the law of libraries and their impact on the reader. It shows how these laws are used in detective fiction to create tension, increase intrigue, and provide uncertainty. The study analyzed various techniques used in detective fiction, such as mystery solving, logical thinking, deduction and evidence analysis. The impact of these methods on critical thinking, logical thinking and development of readers' imagination was studied. In addition, the influence of the detective genre on the development of human cognitive functions, such as perception and processing of information, attention and concentration, verbal memory and speech, was investigated within the framework of intelligence work. Analysis showed that reading detective stories increases creativity, develops critical thinking and improves social intelligence. The study also examined the impact of detective novels on readers' mental health. Thus, the study confirmed that detective stories have a positive effect on personality development, promote the development of various cognitive processes, and improve readers' mental health. The detective genre is studied from the point of view of comparing British and Ukrainian cultural traditions. Considerable attention is paid to the study of the influence of the detective genre on the reader's thinking. In particular, it was investigated which elements of the detective genre have a positive effect on the psyche of readers, such as interesting plots, unexpected events, riddles and puzzles, and which elements have a negative effect, such as violence, bullying and cruelty. The results of this study can be useful for writers, because they help to better understand the attitude of people to the detective genre and the prerequisites that the readership will perceive the work positively. In addition, the study will help readers to better select literature for personal reading, in particular, the article provides advice on how to get the most out of reading detective stories and who should refrain from literature of this type.

Key words: detective, detective plot laws, detective genre, personality development.

Актуальність теми дослідження. У минулому столітті, коли телебачення стало загальнодоступним джерелом для розваг, книги перестали приносити настільки багато задоволення і поволі почали відходити на задній план. На жаль, з появою соціальних мереж ситуація значно погіршилася і у якийсь момент

читати книги стало просто не модно. За словами директорки Інституту книги Олександри Коваль, усього 27% українців читають книги хоча б раз на тиждень, 23% з них читають детективи. Так само, як і м'язам нашого організму, мозку потрібне певне тренування, наприклад, шахи або головоломки, які допомагають

відновлювати та покращувати пам'ять, а також мають позитивний вплив на когнітивно-перцептивну діяльність мозку загалом. Зокрема, читання книг має значний позитивний ефект на мозок, сприяє збереженню продуктивності та працездатності людини на довгі роки. Завдяки читанню людина отримує змогу пізнати світ і саму себе, а також розвиває навички логіки, мовного прогнозування, критичного мислення та швидкої реакції. Було доведено, що хвороби, такі як слабоумство чи синдром Альцгеймера, розвиваються повільніше внаслідок постійної активності та завантаження мозку під час читання, що не дає йому втратити продуктивність. З огляду на той факт, що саме книги детективного жанру не втрачають своєї популярності серед читача уже багато десятиліть поспіль, вважаємо за доцільне дослідити, яким чином ці книги впливають на процес розвитку особистості. Таким чином, **мета** цього дослідження полягає в аналізі впливу читання книжок детективного жанру на мислення людини та розвиток особистості. Для цього необхідно виконати такі наукові **завдання**: визначити поняття «детектив» як жанр літератури; проаналізувати наявні класифікації детективних творів та запропонувати найбільш повні, на думку авторів статті; виокремити закони детективної фабули, застосування яких робить детективні твори захопливими для аудиторії; показати, які методи проведення дослідження детективом найчастіше застосовують автори детективного жанру, їх особливості та вплив на читача; провести порівняльний аналіз ролі та характерних особливостей детективних творів у британській та українській культурах; окреслити основні причини і передумови позитивного і негативного сприйняття детективних творів читацькою аудиторією; дослідити вплив детективних творів на читача та вказати, що у творі є основою для позитивного впливу, а що – для негативного; надати рекомендації щодо того, як отримати максимальну користь та позитивний вплив на когнітивно-перцептивну діяльність завдяки читанню детективних творів; зазначити, які особистісні риси слід взяти до уваги, вибираючи детективи як книги для читання.

Основні результати дослідження. Детективи є тим жанром літератури, який цікаво читати всім віковим групам, адже ці твори змушують замислитися над сюжетом, гадаючи,

хто ж виявиться злочинцем. Очевидно, що ці твори неможливо уявити без пригод, розумного героя-детектива, злочинів, слідів та інших типових елементів жанру. Власне, поняття «детектив» визначаємо як різновид творів літератури, у якому дія відбувається навколо розкриття певних таємничих подій, пов'язаних із злочином. А. Вулліс стверджував, що детектив є пригодницьким романом, у якому дія відбувається у вигляді розслідування злочину, внаслідок чого сам роман набуває гострого сюжету, а наприкінці читач виявляє оригінальний намір, який розкриває детектив (Вулліс, 2012). У літературознавстві основоположником жанру детективу вважається англійський письменник Едгар Аллан По. У 1841 році він опублікував оповідання «Вбивство на вулиці Морґ», яке стало першим в історії літератури оповіданням з детективним сюжетом. У цьому творі По представив головного героя, детектива Огюста Дюпена, який розслідує загадкове вбивство на вулиці Морґ. Розповідь По мала величезний успіх і надихнула багатьох інших письменників на створення подібних творів. Згодом жанр детективу став популярним у всьому світі. У Великій Британії він був представлений творчістю письменників, таких як Артур Конан Дойл («Пригоди Шерлока Холмса»), Агата Крісті («Вбивство в Орієнт Експресі» та «Десять негринят»). У США жанр детективу представлений творами Реймонда Чандлера («Більше ніж вбивство») та Дашиела Гамметта («Мальтійський сокіл») (Детектив як жанр, н. д.). Нині жанр детективу продовжує розвиватись і ставати все більш популярним серед читачів у всьому світі. Він включає у себе піджанри, такі як космічний детектив, історичний детектив та інші. Читаючи книгу, можна уявити себе детективом або слідчим. Саме це приносить цікавість та інтерес до цього жанру. Популярність детективам надає заплутаність історії, вигадані таємниці, які розбурхують уяву і примушують відчувати незвичайні емоції. Жанр детективу має свої особливості, які приваблюють читачів. Сюжети детективних творів завжди напружені та непередбачувані, і читачі не можуть наперед вгадати, як закінчиться розслідування. Головні герої детективних романів зазвичай є сильними, винахідливими та розумними людьми, що завжди знаходять спосіб вирішити складну справу (Чому жанр

детективу, 2019). Читачі із захопленням слідкують за розслідуванням, намагаючись розв'язати головоломку, яку ставить перед ними письменник. Жанр детективу також успішно перейшов на екрани, де він став основою для створення кінофільмів та телесеріалів. Такі кінотвори, як «Шерлок» (BBC), «Містерія Мердока» (ITV) та «Вікторія» (PBS), є дуже популярними серед глядачів у всьому світі.

Нині наявні різні варіанти класифікації детективних творів. Проаналізувавши наявні класифікації, вважаємо за доцільне виокремити класифікацію, запропоновану у книзі «Криваве вбивство», автором якої є Дж. Сімонс, не лише теоретик, але й практик детективного роману. У межах цієї класифікації виділяються такі види романів детективного жанру: 1. Роман про злочини, які виступають у формі соціального протесту. 2. Твори, де детектив виступає у ролі захисника суспільства (цю лінію розпочав саме Едгар Аллан По). 3. Роман, який пропагує ідею, що детектив-захисник має право знаходитися поза законом (таким був Шерлок Холмс). 4. Твори, у яких реалізується перехід від новели до роману, визначається важливість збереження соціального статусу-кво. 5. Твори, що відображають розвиток кримінального роману, адже у них перетинаються і комедія, і трагедія (Сімонс, 1990). Жанр детективу має багато піджанрів, тому важко сказати, який саме вид детективу є найпопулярнішим серед читачів, оскільки це залежить від багатьох факторів, таких як вік, стать, національність, освіта, смаки та інтереси. Проте можна сказати, що серед детективів, що мають найбільшу популярність, виокремлюються такі піджанри: **класичний детектив** (це твір, де головний герой – детектив вирішує загадку злочину за допомогою розумових здібностей та логіки), **поліцейський детектив** (це твір, де головний герой – поліцейський, який розслідує злочини, пов'язані зі злочинністю чи наркотиками), **психологічний детектив** (це твір, де головний герой – психолог або психіатр, який вивчає психологічний портрет злочинця та використовує свої знання для розкриття злочину), **кримінальний детектив** (це твір, де головний герой – злочинець або злочинна група, які розслідують злочини та намагаються виправдати себе або знайти виправдання для своїх дій). Незважаючи на те, що кожен піджанр має свої особливості

та прихильників, важливо зазначити, що популярність детективу як жанру полягає в його здатності створювати напруження та захоплювати увагу читачів, незалежно від того, який саме піджанр їм подобається (Детективний процес, 2019).

Під час написання детективів автори послуговуються спеціальними правилами, що мають назву закони детективної фабули. Ці правила застосовуються для створення напруження, інтриги та забезпечення непередбачуваності у творі. Основні закони детективної фабули включають: **Закон парковки:** цей закон вимагає, щоб у детективному романі всі рушії дії були розташовані на початку книги. Це означає, що всі ключові факти, персонажі та інші важливі деталі повинні бути відомі читачеві ще до того, як почнеться розв'язка. **Закон чекання:** цей закон вимагає, щоб детективний роман був побудований на поєднанні викликів та відкриттів. Читач повинен бути зацікавлений інтригою, яка поступово розкривається, а не просто знаходити відповіді на запитання без будь-яких зусиль. **Закон бібліотеки:** цей закон вимагає, щоб у детективному романі були представлені різноманітні факти та інформація, які можуть допомогти вирішити загадку. Ці факти можуть бути розкидані по всій книзі, але читач повинен мати можливість знайти їх та використовувати у процесі розв'язання загадки. Особливе значення детективного сюжету має деталь. Це не просто життєва подробиця, адже вона має бути прикметою, відбитком події (Детективний процес, 2019). Коли ви читаєте детективний роман, кожен, хто бере до рук книгу, стає слідчим. Це робить їх ще цікавішими для читання, особливо якщо роман динамічний і захопливий. Застосування перелічених вище законів сприяє тому, що детективи є найпопулярнішим жанром серед читачів.

Як уже було зазначено, однією з ключових ознак детективу є розкриття злочину, який скоїв антагоніст. Детектив при цьому виступає як протагоніст, уособлюючи такі риси, як кмітливість, допитливість, холодний тверезий розум та зосередженість на викритті злочинця. Цікавим є той факт, що методи роботи детектива можуть бути різними і не існує загальноприйнятого канону щодо того, як саме детектив розкриває злочин і проводить свої дослідження. Якщо говорити про найпоширеніші методи

проведення дослідження, які вибирають автори детективного жанру, можна назвати такі:

1. Логічне мислення. У літературному жанрі логічне мислення детектива є ключовим елементом, який привертає читачів до цього жанру. В детективному творі зазвичай є складна загадка, що потребує розгадування, і це вимагає логічного мислення від головного героя та, відповідно, від читача. Характерним для детективного жанру є включення логічного мислення у сюжет, де головний герой – детектив – використовує свої розумові здібності, щоб розв'язати складну загадку або злочин. Логічне мислення у детективному жанрі виявляється в побудові сюжету, зокрема у розвитку сюжету через зіставлення фактів та дедукції, де від головного героя вимагається виявлення зв'язків між фактами та здійснення висновків на основі логічних міркувань. Також логічне мислення виявляється в характерах героїв, які зазвичай мають високий рівень інтелекту та здатність до аналізу, а також здібність до здогадок та інтуїції. Часто в детективних романах герої намагаються відновити суспільство та відповісти на етичні проблеми через своє логічне мислення та розуміння моральних принципів.

2. Дедукція. Це метод мислення, який є дуже типовим у детективному жанрі та використовується для розв'язання складної загадки або злочину. Особливо знайомим цей метод є для поціновувачів історій про Шерлока Холмса, який, як відомо, був генієм дедукції. Дедукція полягає у вивченні деталей та фактів, а потім здійсненні логічних висновків на основі цих даних. У детективному жанрі дедукція зазвичай використовується головним героєм, який є детективом або приватним слідчим, для виявлення правди про злочин. Герой збирає факти, здійснює спостереження та інтерв'ю з підозрюваними, а потім використовує ці дані, щоб здійснити висновки про те, що трапилось. Процес дедукції в детективному жанрі допомагає героєві та читачеві розгадати загадку та зробити висновки про те, хто є винним у злочині. Цей метод мислення також допомагає читачам розвивати свої розумові здібності та аналітичні навички, оскільки він вимагає від них логічного мислення та здатності до аналізу даних.

3. Аналіз доказів. Аналіз доказів є невід'ємним та важливим складником детективів. Логічне мислення та дедукція, які були

розглянуті раніше, допомагають розгадати загадки та знайти правильні відповіді на запитання. Проте для правильного та органічного розвитку сюжету твору надважливо не тільки знайти докази, але й дослідити їх, зіставити, проаналізувати та зробити висновки. У детективних творах герой-детектив зазвичай збирає докази на місці злочину, проводить допити свідків та підозрюваних, аналізує фізичні докази (сліди, зброя, речі тощо) та робить висновки на основі цих даних. Для того щоб аналізувати докази, детектив повинен мати відповідні знання, досвід та логічне мислення. Це дає змогу докладно проаналізувати кожен доказ та знайти зв'язки між ними. Детектив повинен бути уважним та детальним, адже навіть найменший доказ може мати велике значення в розслідуванні. Загалом, аналіз доказів у літературному жанрі детектива є складним та важливим процесом, що дозволяє детективу, а відтак і читачу, дійти правильного висновку. Дуже цінно, що аналіз доказів читач здійснює (подекуди взагалі підсвідомо) протягом читання усього твору, що позитивно впливає на розвиток когнітивних навичок та покращує пам'ять (Хан, 2021).

Жанр детективу посідає важливе місце у британській та українській літературних традиціях. Ці дві культури мають свої особливості та різноманітності, але вони також мають деякі спільні риси у детективному жанрі. Насамперед британський детективний жанр відомий своєю здатністю створювати складні сюжетні лінії та захоплюючих персонажів. У британських детективних романах зазвичай трапляються психологічні аспекти та аналіз глибинних переживань персонажів. Такі автори, як Агата Крісті, Артур Конан-Дойл, Дороті Л. Сейер та інші, знайомі читачам по всьому світі та є визнаними майстрами детективного жанру. Український детективний жанр, своєю чергою, має більшу орієнтацію на соціально-політичний контекст та реалії українського життя. В українських детективних творах можна зустріти образи чиновників, бізнесменів, політиків та інших суспільних діячів, які є актуальними для української дійсності. Відомі українські детективні письменники – Оксана Забужко, Андрій Кокотюха, Юрій Андрухович та інші – створюють твори з відображенням українських реалій та історії. В українському детективі сюжетна лінія створюється за рахунок актуальності

соціального оточення, яке породжує конфлікт. У період з 1945 по 1990 рр. в українському сюжеті переважає шпигунський роман. В цей період у творі присутні політична та військова тематика, також зароджується й інтелектуальна складова частина жанру, яка показує трагічну долю звичайної людини. Від початку незалежності України спостерігалася тенденція до формування детективу як самостійного жанру, для якого характерні національно-специфічні ознаки. Також визначалися стійкість стереотипів, повторюваність основних структур та схем. Однак, як і в британській культурі, український детективний жанр також має свої глибинні персонажі та складні сюжети, які часто включають елементи психології (Козачек, 2017: 103–105).

Значна кількість читачів отримує позитивні емоції та задоволення під час читання творів детективного жанру, на що існує ціла низка причин. Зокрема, під час проведення дослідження були встановлені такі причини і передумови позитивної реакції на читання книг детективного жанру. **Покращення функції мозку:** багато детективів містять вирішення складних завдань та головоломок, але не на початку книги, а наприкінці, тобто читачу потрібно активно думати про розгадку під час читання книги, що стимулює розумову діяльність. Така особлива характеристика детективних книг має позитивний вплив на розвиток та підтримку мозкової активності. **Відчуття досягнення:** під час читання детективу читачі можуть відчувати відчуття досягнення, коли вони розуміють, які події відбуваються та дійшли до розв'язки. Це може викликати почуття задоволення та самодостатності, позитивно вплинути на самооцінку. **Емоційна залученість:** детективи часто містять емоційні сюжетні лінії та персонажів, що здатні залучати читачів і робити їх більш емоційно вразливими. Це допомагає читачам легше відчувати емпатію та співпереживання до персонажів. **Вивчення людської природи:** детективи часто досліджують людську природу та взаємодію людей між собою. Це дає змогу читачам краще розуміти інших людей та покращувати свої комунікативні навички. **Розвиток логіки:** детективи зазвичай містять складні логічні сюжети та докази, що стимулює розвиток логічного мислення. Це позитивно впливає на аналітичні та критичні навички читачів. Таким чином, читання детективних романів може

мати позитивний вплив на психіку та настрої читачів. Воно допомагає зняти стрес, підвищує концентрацію та зосередженість, розвиває логічне мислення та вдосконалює навички аналізу інформації. Позитивне сприйняття детективів полягає в тому, що читач може зануритися у світ інтриг, загадок та пригод, вирішувати разом з детективом складні справи та відчувати задоволення від успіхів головного героя. Крім того, читання детективів може допомогти розвивати емоційний інтелект, покращувати здатність до емпатії та співпереживання, а також розширювати кругозір та знання про різні країни та культури. Ще один позитивний аспект читання детективів – це можливість навчитися дотримуватися логіки та розумової гнучкості. Читання детективу вимагає від читача уваги до деталей та здатності до узагальнення інформації. Це розвиває вміння бути систематичним та логічним у мисленні, що корисно для розвитку розумових процесів (10 причин, 2019).

З іншого боку, має місце і негативне сприйняття творів детективного жанру, що теж зумовлене низкою причин та передумов. Серед найбільш поширених причин негативного сприйняття детективу можна виділити такі. **Жорстокість:** детективи, які містять жорстокі сцени насильства, можуть викликати неприємні емоції та засмучувати читача. Для деяких людей це може бути надто неприємним досвідом, що викликає відчуття зневаги до жанру загалом. Особливо неприйнятними детективні твори є для осіб із вразливою психікою, а також для тих, хто стикнувся із насильством у реальному житті. **Страх:** деякі читачі можуть відчувати страх під час читання детективу, особливо якщо він містить елементи книги жахів або трилера. Це може бути пов'язано із сильними емоціями, які викликають дії відповідних персонажів. Саме тому детективні твори не є рекомендованими до читання для людей, у яких підвищений стан тривожності чи схильність до депресії. **Негативні емоції:** детективи зазвичай містять елементи інтриги та підозрливості, що може викликати негативні емоції у деяких читачів. Вони можуть відчувати дискомфорт або незадоволення, коли персонажі несправедливо звинувачуються чи стають жертвами злочину. **Несподівані сюжетні повороти:** детективи можуть містити несподівані сюжетні повороти та розв'язки, що викликають здивування

та певну невпевненість у читачів. Для деяких людей це може бути неприємним досвідом, який викликає незадоволення. Крім того, детективи можуть містити складні сюжетні лінії та велику кількість персонажів, що може призвести до перевантаження мозку та відчуття втоми від спроб розібратися у складному сюжеті. Нарешті, деякі люди можуть занадто занурюватися у світ детективного жанру та ставати надмірно підозрілими чи нервовими, переносячи це на своє повсякденне життя. Таким чином, твори детективного жанру можуть мати позитивний вплив на наш розвиток та настрій, проте, з іншого боку, вони також можуть мати негативний вплив на нашу психіку та емоційний стан, залежно від того, як ми сприймаємо цей жанр літератури. Тому індивідуальні особливості психіки та життєвий досвід індивіда повинні неодмінно враховуватися під час вибору книги для читання.

Позитивне та негативне сприйняття під час читання детективу можуть відрізнятися за декількома параметрами. Перше, що варто зазначити, – це емоційне забарвлення вражень. Як правило, позитивне сприйняття від детективу пов'язане зі сном, відчуттям досягнення, емоційною залученістю, вивченням людської природи та розвитком логіки. Негативне сприйняття, з іншого боку, може бути пов'язане зі страхом, тривогою, невпевненістю та відчуттям жаху. Друге, що варто зазначити, – це наслідки читання. Позитивне сприйняття може допомогти читачам розвивати свої розумові та емоційні здібності, покращувати комунікативні та критичні навички, а також забезпечити відчуття задоволення та самодостатності. Негативне сприйняття може призвести до негативних емоційних реакцій, таких як тривога, страх, погіршення настрою. Третє, що варто зазначити, – це особливості детективних сюжетів та персонажів. Позитивне сприйняття може бути пов'язане з інтригуючим сюжетом, цікавими персонажами та їх взаємодією, здатністю автора до підготовки досить складних та заплутаних сюжетів. Негативне сприйняття може бути пов'язане з жорстокими або насильницькими сценами, жахливими злочинами, відсутністю справедливого розв'язання конфлікту, низькою якістю мовлення чи літературної техніки автора. Позитивне та негативне сприйняття під час читання

детективу можуть значно відрізнятися залежно від того, як людина сприймає цей жанр та на чому зосереджує свою увагу під час читання. Детективні романи викликають захоплення своєю інтригуючою сюжетною лінією та складними дослідженнями. Їхні культові герої, такі як Шерлок Холмс або Еркюль Пуаро, завжди розпалюють уяву та підсилюють інтелектуальні зусилля читача. Детективи можуть збільшити володіння словниковим запасом та розуміння лінгвістичних поворотів. Є загально визнаною думкою, що читання детективних романів може поліпшити реакцію головного мозку на складні проблеми та інтелектуальні виклики. Читання детективів може зміцнити інтуїцію та проявляти більшу основу для приймання рішень по розуму. Натомість, негативним сприйняттям є те, що в детективних романах надмірна увага ставиться на насильство, криваві деталі та злочини, що можуть провокувати страх та тривогу у читача. Також є ризик, що сильне емоційне напруження може спричинити зневагу читача до безпечності свого оточення. Дуже емоційні детективи можуть призводити до депресії, тривоги та недостатньої сміливості в поєднанні зі збудливим режимом читання. Прочитавши занадто багато книжок з кривавими деталями і насильством, можна стати залежним від злочинних тем. Детективні романи можуть подати не досить чіткий або шкідливий моральний приклад, що приведе до того, що читач буде відволікати свої інтелектуальні зусилля на шкідливі заняття. Інколи детективи можуть навіть бути причиною психологічного насильства для деяких аудиторій, зокрема дітей та молоді.

Варто зазначити, що методи дослідження, які використовуються у детективному творі, теж мають безпосередній вплив на мислення читача, оскільки ці методи працюють на різних рівнях пізнання та аналізу. Наприклад, логічне мислення та дедукція можуть сприяти розвитку аналітичних та логічних навичок у читача завдяки тому, що читач аналізує та співставляє факти впродовж читання твору, щоб зрозуміти загадку або злочин, що розглядається. Окрім того, читання детективних романів може підвищити рівень інтелектуальної активності, позаяк вони вимагають від читача використовувати свій розум для з'ясування загадок та розв'язання складних справ. Це може допомогти зміцнити пам'ять, концентрацію та розумову гнучкість.

Нарешті, детективні романи можуть підвищити рівень емоційної інтелігентності, позаяк вони часто включають у себе складні персонажі та складні взаємини між ними. Читання детективного роману може допомогти розвивати навички емпатії та розуміння людської психології, що може бути корисним у житті. Крім того, детективні твори можуть викликати у читачів інтерес до науково-технічних засобів, які використовуються детективами для розв'язання злочинів. Наприклад, у деяких творах можуть бути описані складні наукові методи, такі як аналіз ДНК або форензична експертиза, які можуть зацікавити читачів і надихнути їх на дослідження цих тем у майбутньому. Таким чином, очевидно, що читання творів детективного жанру має низку переваг та потенційної користі для читацької аудиторії.

З іншого боку, оскільки детективна література нерідко містить описи насильства, злочинів та жорстокості, її вплив може бути і негативним, особливо для дітей, занадто вразливих осіб, а також тих, хто має природну схильність до підвищеного рівня тривожності і депресивних станів. З метою мінімізації негативного впливу детективних романів на психіку читача варто дотримуватися таких порад:

1. Вибирайте детективи, які відповідають вашому віку та інтересам. Детективні романи для дорослих можуть містити більше насильства та жорстокості, тому не варто читати їх підліткам або дітям.

2. Вибирайте детективи з відомих та надійних видавництв, що не пропагують насильство та жорстокість. Перед тим, як читати детектив, дізнайтеся більше про автора та його стиль. Деякі автори можуть бути більш схильні до насильства та жорстокості у своїх творах, ніж інші.

3. Обмежте кількість детективів, які ви читаете. Читання детективів щодня може призвести до перенасичення від жорстоких сцен та негативного впливу на психіку.

4. Не читайте детективи перед сном, оскільки це може викликати негативні сни та нездоровий сон.

5. Розмовляйте з друзями та родичами про те, що ви читаете, обговорюйте з ними ваші враження та думки.

6. Запам'ятайте, що детективи – це творчість та фантазія автора, а не реальне життя. Не слід сприймати їх як реальну подію.

7. Використовуйте час, який ви проводите на читанні детективів, розумно. Наприклад, спробуйте розвивати свої навички читання або вчитися аналізувати текст.

Висновки. На основі проведеного дослідження були зроблені такі висновки: поняття «детектив» визначаємо як різновид творів літератури, у якому дія відбувається навколо розкриття певних таємничих подій, пов'язаних зі злочином; основоположником жанру вважається Е.А. По. Нині є різні варіанти класифікації детективних творів, зокрема Дж. Сімонс виокремлює такі види детективів: романи про злочини, які виступають у формі соціального протесту, твори, де детектив виступає у ролі захисника суспільства, романи, які пропагують ідею, що детектив-захисник має право перебувати поза законом, твори, у яких реалізується перехід від новели до роману, визначається важливість збереження соціального статусу, твори, що відображають розвиток кримінального роману. Жанр детективу має багато піджанрів, зокрема, класичний детектив, поліцейський детектив, психологічний детектив, кримінальний детектив. Під час написання детективів автори послуговуються спеціальними правилами, що мають назву закони детективної фабули, серед них – закон парковки, закон чекання, закон бібліотеки. Найпоширеніші методи проведення дослідження, які вибирають автори детективного жанру, включають логічне мислення, дедукцію, аналіз доказів. У англійській та українській культурах детективи є дуже популярними серед глядачів, однак перелік актуальних тем та підтем визначається культурними особливостями кожної нації. Причини і передумови позитивної реакції на читання книг детективного жанру серед читачів включають покращення функції мозку, відчуття досягнення, емоційну замученість, вивчення людської природи, розвиток логіки. Негативне сприйняття творів детективного жанру, що теж зумовлене такими причинами, як жорстокість, страх, негативні емоції, несподівані сюжетні повороти. Позитивне та негативне сприйняття під час читання детективу можуть відрізнятися за декількома параметрами. Методи дослідження, які використовуються у детективному творі, теж мають безпосередній вплив на мислення читача, оскільки ці методи працюють на різних рівнях пізнання та аналізу.

Детективні твори сприяють розвитку когнітивно-перцептивних навичок читача, розвивають пам'ять, логічне мислення, концентрацію, аналітичне і критичне мислення, покращують інтелектуальні здібності та мозкову діяльність, допомагають розвивати навички емпатії та поглиблюють знання про людську психологію, є чудовою розвагою та способом зняти

стрес. З іншого боку, оскільки детективна література нерідко містить описи насильства, злочинів та жорстокості, її вплив може бути і негативним, особливо для дітей, занадто вразливих осіб, а також тих, хто має природну схильність до підвищеного рівня тривожності і депресивних станів, тому таким особам потрібно обережно підходити до вибору книг для читання.

Список використаних джерел:

1. Детектив як жанр літератури. *Ukrtvory*. URL: <https://ukrtvory.in.ua/detektiv-yak-zhanr-literaturi/>.
2. Детективний процес. Що таке детектив у літературі? Характеристика та особливості детективного жанру. *Thestrip*. 2019. URL: <https://thestrip.ru/uk/pencil/detektivnyi-process-cto-takoe-detektiv-v-literature-harakteristika-i/>.
3. Козачек О. (2017). Детективний жанр: порівняльний аспект (на матеріалі британської, американської, української та російської культурних традицій). *Наук. вісн. Міжнар. гуманіт. ун-ту. Серія: Філологія*, 2, 29, 103–106.
4. У Інституті книги підраховали скільки читають українці. Профспілка працівників освіти і науки України. (2023). URL: <https://pon.org.ua/novyny/8590-u-nstitut-knigi-pdrahuvali-sklki-chitayut-ukrayinc.html>.
5. Хан О.Г. (2021). Перекладацькі аспекти відтворення композиційної системи детективного тексту. *Науковий вісник ХДУ. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація». Секція 2: Перекладознавство*, 60–65.
6. Чому жанр детективу найпопулярніший у читачів? *Короткі відповіді на цікаві питання*. (2019). URL: <https://korotko.info/1773>.
7. 10 причин, чому наш мозок хоче читати. *Видавництво Старого Лева*. (2019). URL: <https://starylev.com.ua/blogs/10-prychyn-chomu-nash-mozok-hoche-chytaty>.

References:

1. Detektiv yak zhanr literatury [Detective as a genre of literature]. (n. d.). *Ukrtvory*. Retrieved from: <https://ukrtvory.in.ua/detektiv-yak-zhanr-literaturi/> [in Ukrainian].
2. Detektivnyi protses. Shcho take detektiv u literaturі? Kharakterystyka ta osoblyvosti detektivnoho zhanru [Detective process. What is a detective in literature? Characteristics and features of the detective genre]. (2019). *Thestrip*. Retrieved from: <https://thestrip.ru/uk/pencil/detektivnyi-process-cto-takoe-detektiv-v-literature-harakteristika-i/> [in Ukrainian].
3. Kozachek, O. (2017). Detektivnyi zhanr: porivnialnyi aspekt (na materialі brytanskoї, amerykanskoї, ukrayinskoї ta rosiiskoi kulturnykh tradytsii) [Detective genre: comparative aspect (based on the material of British, American, Ukrainian and Russian cultural traditions)]. *Nauk. visn. Mizhnar. humanit. un-tu. Serii: Filolohiia*, 2(29), 103–106 [in Ukrainian].
4. U Instytuti knyhy pidrahuvaly skilky chytaiut ukrayntsi [The Book Institute calculated how many Ukrainians read]. (2023). *Profspilka pratsivnykiv osvity i nauky Ukrainy*. Retrieved from: <https://pon.org.ua/novyny/8590-u-nstitut-knigi-pdrahuvali-sklki-chitayut-ukrayinc.html> [in Ukrainian].
5. Khan, O.H. (2021). Perekladatski aspekty vidtvorennia kompozytsiinoi systemy detektivnoho tekstu [Translational aspects of reproduction of the compositional system of the detective text]. *Naukovyi visnyk KhDU. Serhiia Hermanistyka ta mizhkulturna komunikatsiia. Sektsiia 2: Prekladoznvstvo*, 60–65. [in Ukrainian].
6. Chomu zhanr detektivu naipopuliarnishiy u chytachiv? [Why is the detective genre the most popular among readers?] (2019). *Korotki vidpovidi na tsikavi pytannia*. Retrieved from: <https://korotko.info/1773> [in Ukrainian].
7. 10 prychnyn, chomu nash mozok khoche chytaty [10 reasons why our brain wants to read]. (2019). *Vydavnytstvo Staroho Leva*. Retrieved from: <https://starylev.com.ua/blogs/10-prychyn-chomu-nash-mozok-hoche-chytaty> [in Ukrainian].